

*Pūšaminstrumentu
spēles vēsture*

DĀRTA STAŠĀNE

Pirmatnējās kopienas un senās pasaules instrumenti

Mūziki - senie cilvēki (mednieki un šamani), izmantoja instrumentus kultiskiem mērķiem.

- Pūšaminstrumentu agrīnie senči tika atklāti **paleolīta laikmeta** izrakumos (no aptuveni 3,3 miljoniem līdz 12 000 gadu atpakaļ).
- Tie ir dažādu veidu pūšaminstrumenti, kas izgatavoti no **dzīvnieku gliemežvākiem, kauliem, zobiem un rāgiem, niedru caurulēm**.

- https://soundcloud.com/cnrs_officiel/marsoulas-shell-conch-sound?utm_source=www.sci.news&utm_campaign=wtshare&utm_medium=widget&utm_content=https%253A%252F%252Fsoundcloud.com%252Fcnrs_officiel%252Fmarsoulas-shell-conch-sound

Instrument-zinātnieks **Kurts Zaks** (1881 - 1959) pūšaminstrumentu attīstību iedalā sekojošos posmos:

Paleolīta laikmets (aptuveni 80 000 - 13 000 gadu atpakaļ): - flauta, trompete, rags (viedots no gliemežvāka vai dzīvnieku raga);

GIRL PLAYING ON THE NOSE-FLUTE.

Neolīta laikmets (5 000 - 2 000 gadu p. m. ē.) - flautas ar caurumiem, Pāna flauta, šķērsflauta, šķērsām spēlējama trompete, stabules ar vienu mēlīti, deguna flauta, vienkāršas metāla trompetes, divkāršo mēlīšu stabules.

https://www.youtube.com/watch?v=5HgTHTrPvsg&ab_channel=misiobob

Skaņa uz šādiem instrumentiem tika veidota vairākos veidos.

Gareniski - pūšamā atvere atrodas instrumenta galā, gaisa plūsmu šķel pūšamās atveres asā mala, kas savukārt ievibrē instrumenta korpusu.

Šķērsām - pūšamā atvere atrodas instrumenta korpusa sānā (līdzīgs princips, kā mūsdienu flautai), gaisa plūsmu šķel atveres asā mala, kas ievibrē instrumenta korpusu.

Ar mēlīti - veidojas mazliet vēlāk, atšķirās ar to, ka gaisa svārstības instrumenta korpusā (tātad skaņu), veido koka mēlītes vibrācija (klarenetes, obojas un fagota priekšteči).

Ap 35 000 gadu senas
arheoloģiski iegūtas flautas
kopijas piemutnis (Vācija)

Tālākā attīstība

Pamazām veidojas izpratne par skaņas augstuma atkarību no tās avota lieluma - **jo garāka caurule (pūšaminstrumentos), jo zemāka skaņa, jo īsāka caurule, jo augstāka skaņa.**

Pāna flauta (neolīta laikmets) - dažāda garuma cauruļu kombinācija.

Gaisa staba garuma maiņa - caurumu spēlēšanas princips.

https://www.youtube.com/watch?v=OLlYgG6AE3I&ab_channel=SEIKILOAncientWorldMusic

Tālākā attīstība

Gaisa staba garuma maiņa -
caurumu spēlēšanas princips.

Caurumi pūšaminstrumentiem
parādījās pakāpeniski, sākot no
stobra apakšas un izplatoties uz tā
augšpusi. Starp primitīvos apstākļos
radītajiem flautu veidiem ir tādi,
kuriem ir četri vai pieci spēles caurumi
un atbilstoša diatoniskā skala. Spēles
caurumi ir atrasti arī uz fosiliem niedru
instrumentiem.

Taures

Vecākie šādu instrumentu pieraksti ir datēti ar aptuveni 3600. gadu p.m.ē. Trompetes pastāvēja daudzās civilizācijās — Senajā Ēģiptē, Senajā Grieķijā, Senajā Ķīnā u. c. — un tika izmantotas kā signalizācijas instrumenti. Trompete šo lomu pildīja daudzus gadsimtus līdz pat 17. gadsimtam.

- Pamazām cilvēki iemācījās apstrādāt metālu, un tas radikāli ietekmēja ne tikai viņu darbarīkus un ieročus, bet arī pūšaminstrumentus. Lai gan metāls tagad tika izmantots kā materiāls, instrumentu forma praktiski nemainījās un atdarināja to pirmatnējās dabiskās formas.

Izmantotie avoti

- J.Usovs – Aizrobežu izpildītājmākslas vēsture pūšamajiem instrumentiem. – 1989., Maskava
- A.Modrs – Mūzikas instrumenti. – 1959
- <https://archaeology.org/issues/may-june-2021/artifacts/artifact-france-magdalenian-shell-instrument/>
- https://soundcloud.com/cnrs_officiel/marsoulas-shell-conch-sound?utm_source=www.sci.news&utm_campaign=wtshare&utm_medium=widget&utm_content=https%253A%252F%252Fsoundcloud.com%252Fcnrs_officiel%252Fmarsoulas-shell-conch-sound
- <https://neolithicarch.com/neolithic-musical-instruments/>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Nose_flute
- <https://www.youtube.com/watch?v=5HgTHTrPvsg>
- <https://www.youtube.com/watch?v=JD0NDdZKOq0&t=44s>
- <https://eriktheflutemaker.com/products/ice-age-flute>
- youtube.com/watch?v=OLlYgG6AE3I&ab_channel=SEIKILOAncientWorldMusic